

Klima- og miljødepartementet
postmottak@kld.dep.no

Kristiansand, Drammen, Skien, Sandefjord, Fredrikstad, Oslo 5/2-2024

Dette brevet er sendt av:

FNF Vestfolds tilsluttede organisasjoner: 4H Vestfold, Naturvernforbundet i Vestfold, Oslofjordens Friluftsråd, Norges Jeger- og Fiskerforbund Vestfold, Speidere fra Vestfold krets av Norges Speiderforbund og Vestfold KFUK-KFUM Speidere, Den Norske Turistforening ved DNT Horten, Holmestrand og Omegn Turistforening, Larvik og Omegn Turistforening, Sandefjord Turistforening og Tønsberg og Omegn Turistforening, Birdlife Vestfold, Norges Padleforbund ved Havpadlerne Tønsberg og Sandefjord Kajakk, Vestfold og Telemark Orienteringskrets, Norsk Botanisk Forening Larvik, Norges Sopp- og Nyttevekstforbund ved Larvik Soppforening og Tønsberg Soppforening, Sandefjord Forvaltningsråd for Anadrom Laksefisk.

FNF Telemarks tilsluttede organisasjoner: 4H Telemark, Porsgrunn og Omegn Turistforening, DNT Telemark, Grenland krets av Norges Speiderforbund, Naturvernforbundet i Telemark, Norges Jeger- og Fiskerforbund (NJFF) Telemark, Skogselskapet i Buskerud og Telemark, Birdlife Telemark, Syklistenes Landsforening Grenland, Telemark Botaniske Forening og Vestfold og Telemark Orienteringskrets.

FNF Østfolds tilsluttede organisasjoner: DNT Vansjø, DNT Nedre Glomma, DNT Indre Østfold, Tistedalen Friluftslag, Oslofjordens Friluftsråd, Naturvernforbundet i Østfold, Norges Jeger- og Fiskerforbund Østfold, Birdlife Østfold, 4H Østfold, Skogselskapet i Østfold og Østfold Botaniske Forening.

FNF Agders tilsluttede organisasjoner: Agder botaniske forening, Aust-Agder turistforening, Birdlife Norge avdeling Vest-Agder, DNT Sør, Midt-Agder Friluftsråd, Norsk zoologisk forening Sørlandsavdelingen, Norges jeger og fiskerforbund Aust og Vest-Agder, Naturvernforbundet i Agder, Skogselskapet i Agder og Sørlandets krets av Norges speiderforbund

FNF Oslo og Akershus tilsluttede organisasjoner:

Akershus og Oslo Orienteringskrets, Asker Elveforum, BirdLife Oslo og Akershus, Bærum Elveforum, DNT Oslo og Omegn, Lillomarkas Venner, Naturvernforbundet Oslo og Akershus, Norges Jeger- og Fiskerforbund Akershus, Norges Jeger- og Fiskerforbund Oslo, Oslo og Omland Friluftsråd, Oslofjorden Friluftsråd, Romerike Sopp- og Nyttevekstforening, Skogselskapet Oslo og Akershus, Østsjøvannets venner og Østmarkas Venner.

FNF Buskerud tilsluttede organisasjoner: DNT Drammen og Omegn, Kongsberg og Omegns Turistforening, DNT Ringerike, Norges Jeger- og Fiskerforbund Buskerud, Oslofjordens friluftsråd, Naturvernforbundet i Buskerud, BirdLife Norge avd. Buskerud, Vestmarka krets av Norges speiderforbund, Drammen klatreklubb, Buskerud KFUK-KFUM Speidere, Buskerud orienteringskrets, NOTS Drammen og Omegn, Buskerud Botanisk forening, Skogselskapet i Buskerud og Telemark.

23/5569 innspill til natur- og klimameldinger

Felles innspill fra Forum for natur og friluftsliv i henholdsvis Agder, Buskerud, Oslo og Akershus, Telemark, Vestfold og Østfold.

Klima- og miljødepartementet vil legge fram [stortingsmeldinger for klima og naturmangfold](#). For begge meldingene legges det til grunn i den politiske plattformen som et viktig utgangspunkt at klima og natur skal være en ramme rundt all politikk.

Forum for natur og friluftsliv (FNF) oppfatter dette arbeidet som positivt og viktig, og vil på vegne av natur- og friluftslivsorganisasjonene vi representerer gi innspill. FNF er nasjonalt eid av Den Norske Turistforening (DNT), Friluftsrådernes Landsforbund (FL), Norges Jeger- og Fiskerforbund (NJFF), Naturvernforbund og Norsk Friluftsliv. FNF i fylkene fungerer som regionale samarbeidsfora for tilsluttede organisasjoner med formål om å ivareta natur- og friluftslivsinteresser i regionene. I saker med felles interesse for flere regioner samarbeider FNF på tvers av fylkene. Dette innspillet er et resultat av et samarbeid mellom FNF i Østfold, Oslo og Akershus, Buskerud, Vestfold, Telemark og Agder. Siden vi i utgangspunktet jobber regionalt har vi dette perspektivet med oss også nå, sett i sammenheng med nasjonal politikk og viktige miljø- og klimaspørsmål. Enkelte tilsluttede organisasjoner har også sendt mer spissede innspill.

Omfanget av naturtap er i dag sjokkerende, betydelig og bekymringsfullt. Stortingsmeldinger for klima og naturmangfold må adressere dette som et problem med alvorlighet og besluttsomhet. Nedbygging av naturarealer skjer uten et koordinert eller nasjonalt overvåkningssystem, og uten oversikt over de samlede konsekvensene. **Meldingene bør svare på hvordan arealpolitikk kan balansere behovet for utvikling med behovet for å bevare naturlige økosystemer.**

Vi forstår at meldingene vil utgjøre et kunnskapsgrunnlag for å drøfte hvordan vi løser vår tids største utfordringer: tap av naturmangfold og klimagassutslipp, som må ses i sammenheng. Det betyr at tiltak for å beskytte naturmangfold også må bidra til klimamålene, og omvendt. Dette er sentralt for å følge opp den relativt nye internasjonale naturavtalen, og for å sikre en helhetlig, langsiktig og rettferdig klima- og naturpolitikk, for å nå natur- og klimamål i 2050. Her må alle bidra.

Hurdalsplattformen av 2021 sier en hel del om naturens vilkår og rammer for utvikling i Norge, samt ambisjoner og mål for kutt i klimagassutslipp. Vi mener dette må adresseres i meldingene. I tillegg har vi valgt å kommentere følgende punkter som det er bedt om innspill til:

1. Når vi i 2050 har nådd natur- og klimamål, hva er de tre viktigste grepene som ble gjort i dag for å komme dit?

1. Vi har stanset tap av verdifulle naturområder, og sikret naturen bedre rettsvern, ved å vedta mål om arealnøytralitet og iverksatt robuste nasjonale verktøy for natur- og arealregnskap. Vi har en overordnet nasjonal plan for naturforvaltningen med strengere rammer, klarere lovverk, og økonomiske incentiver for naturvern. Vi har også et godt system for naturrestaurering i de tilfellene det er nødvendig. Lovverk og forskrifter på tvers av sektorer arbeider *med*, og ikke *mot* hverandre.

2. Vi har redusert privat og offentlig overforbruk, som er hoveddrivere for tap av naturressurser og klimagassutslipp, og gjennomført en betydelig energisparing og overgang til mer fornybare energikilder.
3. Lokal kunnskap fra de frivillige organisasjonene involveres aktivt i beslutningsprosesser, og beslutninger tas på grunnlag av forskningsbasert kunnskap. Vi har mobilisert bidrag og innsats fra alle samfunnslag og sektorer. F.eks. må Helhetlig tiltaksplan for Oslofjorden følges opp.

2. Hvilke viktige rammer og hensyn må de to meldingene ha med seg fra ditt ståsted?

Det er behov for et statlig engasjement med tydeligere og strengere nasjonale rammer for naturforvaltning i kommunene. Det er behov for en mer helhetlig forvaltning over kommunegrensene og å stanse fragmentering ved bit for bit-utbygging. Effektive kontrollmekanismer med sterkere innsigelsesrett for Statsforvalteren må på plass, som er i stand til å vurdere faktiske effekter av arealinngrep i sum. Vi må vite hva vi har for å kunne ta vare på det. Natur på land OG i vann må kartlegges systematisk i alle kommuner. Kartlegging og utredninger må gjøres av uavhengige konsulenter som følger nasjonale veiledere og anerkjent metodikk. Det må settes av nok midler til at dette kan skje på en tilfredsstillende måte.

3. Arealbruksendringer er en stor utfordring både for natur og klima. Hva bør meldingene legge frem for å sikre at arealbruken fremover bidrar til at vi når natur- og klimamålene?

Vi trenger strengere retningslinjer og tydeligere kriterier for kunne hjemle avslag etter plan- og bygningsloven. I tillegg trenger vi klarere retningslinjer og opplæring om hvordan miljøhensyn skal vektles i behandlingen av byggesaker. I lovverket kan det også settes krav om planvask f.eks. hvert tiende år, minst, slik at gamle planer som ikke lever opp til dagens standard utgår eller revideres. Det bør også være krav om at alle kommuner bør utarbeide en kommunedelplan/temaplan for naturmangfold. Lovverket må på mange flere punkter gå fra rett til plikt, og mer må bli forbudt og påbudt. Det juridiske systemet må transformeres fra mange muligheter, veiledere og retningslinjer, til strengere krav. Dette gjelder også sektorlover. Skogbruksloven og energiloven er eksempler på lovverk som må revideres. Også strandsonen krever bedre vern. Statsforvalters og kommuners rolle som kontrollorgan må styrkes for å hindre videre ut- og nedbygging, samt at det må gis juridisk og økonomisk hjelp til å rydde opp i ulovligheter.

4. Internasjonalt samarbeid er nødvendig og viktig for å løse klima- og naturkrisa. Hvordan kan internasjonalt samarbeid styrkes på klima- og naturområdet i årene fremover?

Klima- og naturspørsmål krever globale svar. Samarbeid på tvers av landegrensene kan styrkes gjennom allianser, og deling av kunnskap og teknologi, og ikke minst gjennom at det tegnes internasjonale avtaler som bl.a. Naturavtalen og Parisavtalen. Oppfølging av disse blir viktig fremover.

5. Naturavtalen er et rammeverk for alle. Hvordan kan vi sikre at alle samfunnsaktører og hele myndighetsapparatet i denne regionen tar sin del av ansvaret for å gjennomføre naturavtalen og stanse tapet av natur innen 2030?

Kan rammer omgjøres til krav? Vi trenger politikk, lovverk og planer på alle myndighetsnivå som krever at ALLE sektorer tar et ansvar for å stanse tap av naturmangfold. Et viktig tiltak er å se på hvordan hele forvaltningssystemet fungerer. Hvordan virker andre lover når det gjelder å nå klima-

og miljømålene? Det er svært mange målkonflikter, dilemmaer og avveininger. Naturen taper ofte i slike sammenhenger. Sektoriserte myndigheter forvalter ofte sitt lovverk uten et helhetlig perspektiv. Vi trenger gode systemer for overvåking og rapportering. Vi kan etablere tydelige ansvarsmekanismer, og sørge for at informasjon er bredt tilgjengelig og forståelig for alle. Tiltak kan defineres og tilpasses til regionale og lokale forhold. Det vil kreve samarbeid og deling av mye informasjon og erfaring, og massiv mobilisering av befolkningen i ulike regioner, med unike utfordringer og muligheter.

6. Hva trenger kommuner, næringsliv og andre av kunnskap og virkemidler for å ivareta naturen bedre i denne regionen?

1. Vi trenger «gulrøtter», gjerne i form av økonomiske incentiver og støtte til tiltak som beskytter og forbedrer natur, og bærekraftig praksis i næringslivet.
2. Vi trenger at lokale interesser involveres aktivt på flere områder, både i forvaltningspraksisen med bl.a. medvirkning og deling av kunnskap, men også i debatter om interessekonflikter og dilemmaer.
3. Vi trenger ansatte i kommunene med natur- og miljøkunnskap (øremerkede midler/ MIK-reform).
4. Vi trenger et sterkere nasjonalt forvalteransvar slik det er ment i Grunnloven og naturmangfoldloven. Vi trenger også en mer utbredt bruk av plan- og bygningsloven for naturbeskyttelse, og mer kunnskap rundt muligheter for bruk av den.

7. Hvilke andre grep enn vern kan vi ta for å sikre langsiktig beskyttelse og bevaring av viktige naturområder (jamfør mål 3 i naturavtalen)?

1. Innføre krav om utbyggingsgrenser/markagrenser i arealplaner. Tiltak som kan måles (ref. vannforskriften med mål om god økologisk tilstand).
2. Involvere lokalsamfunn i naturforvaltning, og appellere til allmennhetens følelse av ansvar.
3. Utarbeide bærekraftige forvaltningsstrategier for naturressurser.
4. Fokuser på utvikling og implementering av miljøvennlige transportløsninger i byplanlegging.
5. Etablere grønne korridorer som bidrar til økosystemets helhet og tillater dyr og planter å bevege og spre seg.
6. Økonomiske incentiver - betaling for økosystemtjenester og frivillig vern. Det må lønne seg å ta vare på og bruke naturen på en bærekraftig måte.
7. Gjennomgang av lovverket for å øke muligheten for å ivareta naturmangfold, og forenkle motstridende lovverk. Se også punkt 1.1 og 3.

Eksempler:

- Det er behov for sterkere virkemidler i PBL for arealinnspill for «grønne verdier» enn LNF, hensynssoner og grønnstruktur. LNF er ofte veldig landbruksfokusert.
- Kantsoner langs vassdrag styres av flere lovverk: PBL, vannressursloven §11 og skogbruksloven med flere.

8. Med utgangspunkt i 2050-utvalgets hovedanbefalinger, hva bør klimameldingen prioritere å følge opp, sett fra ditt ståsted?

Vi mener følgende hovedanbefalinger bør prioriteres:

1. ...arealpolitikken må begrense tap av natur og bidra til bevaring av naturens karbonlagre,
2. ...all politikk og alle beslutninger må ta utgangspunkt i at alle ressurser er knappe,
3. ...det må koste mer å slippe ut.

9. Hvordan legge til rette for en rettferdig omstilling til lavutslippssamfunnet, og hvordan bør en klimapolitikk som når klimamålene innrettes slik at den har legitimitet og aksept i samfunnet?

Klimamålene bør være klare, målbare og realistiske, og kommuniseres tydelig til offentligheten for å skape forståelse og engasjement. Klimapolitikken må ta hensyn til at tiltak ikke forsterker eksisterende naturkrise.

Vennlig hilsen

Forum for natur og friluftsliv Agder
Forum for natur og friluftsliv Buskerud
Forum for natur og friluftsliv Oslo og Akershus
Forum for natur og friluftsliv Telemark
Forum for natur og friluftsliv Vestfold
Forum for natur og friluftsliv Østfold

